ПЯТИЛЕТКА ХЬАЛХАРА ШУ ДІАДОЛАДАЬД СОВЕТСКИ НАХА.

Коммунизм хьалъеча керда толамаш доаха шу хургда из!

КПСС XXIII СЪЕЗДА СИИНА

ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхачу Советан а Министрийн Советан а орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕЗ

ШИНАРИН 4 ЯНВАРЬ 1966 шу № 2 (4170).

Мах 2 кап.

Декхар кхоачашдаьд

«Ингушский» яхача совхоза хьайбаш леладарапа 27 декабре хоам бир пачхьалкхенга шура йохкара плам кхоачашьяьй аьлча. Цу дийнахьа 1102 тонн шура елар совхозо, планах 1100 тонн йохкаш езаш хиннача. Укх денощна доахкангара нхо тонн гаргга шура йохкаш совхозо. Планал сов 12 тонн шура екнай совхоза хьайбаш леладараша.

Дона хьахьайгад кхоалагІча шурий-товарни фермин къахьегамхоша. Уж шоай планаш декхараш Октябра цІай хьатІахкалчехьа дийнахьа кхоачашдь баьлар.

Доярняшта юкъе эгара хьакхагІа хьинхам баьккхаб Кондрачун Евдокиней Костоева Сакарон.

С. МАЙСИГОВ, тха собкор.

●

Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача завода коллективо тІаийпа декхараш сийленца кхоачаш а деш ханал хьалха ди хьалха ткъаь пхелагІча декабре кхоачашъяьй сийрда мехкадьтта продукташ арахецарен мехкадьтта чакхдаккхарен задапеш. КІайча парафина, веретенни дьатта, дизельни доагора бІаьш тонпаш арахийцай планал совгІа. Къахьегама овсарле лакхъеннай 2,3 процент, продукцега дІадодар лохдарах кхоадаьд 64 эзар сом. Цхьайтта бетта доагор кхоадаьд 0,4 процент, пар — 4 процент, электроина — 1,9 процент.

Коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цІи яккхара ихьълоаттаю завода коллективо. ХІанзалехьа из сийлен цІи лелаю 4 цехо, 19 установка, 4 лабораторе, 9 бригада коллективаша. Царна юкъе я нов. Р. А. Быцкова керте латта цех, № 1 йола нов. М. А. Абасвлиев керте латта установка, завода керттера лаборатори (нач. нов. А. В. Поплавская).

Л. ФОМЕНКО, тха штате йоаца корр.

●

Дикача производствени гІулакхашца кердача 1966 шера накъа баьхкаб «Старо-Юртовский» совхоза къахьегамхой. 1964 шера дІаениачул дукха дукхагІа юртбоахама продукташ пачхьалкхенна дІа а луш къахьегама доккхий толамаш даьхад цар.

Къаьстта доc гІоадоаниа хьайбаш леладерий бахко. Пачхьалкхенна хьайбай продукташ дІаллара задаеш йоалча хинал дикь ди хьалха кхоачашйир цар. Ишта республика юртбоахама продукташ дІайнеча пункташка планах 2200 центнер дІадала деза 2400 центнер дулх дІаекхачийтад.

Цу хана 11600 центнер шура ехкар цар пачхьалкхенга, из хул планах йоагІачул 300 центнер совгІа. Цу гІулакха юкъе доккха дакъа лаьцар совхоза дегІйолча къонача доярка Шамсадова Ятас. Ше гІулакх деча доахах хІаранегара 2660 килограмм шура яьиxap цо. Производство хьалха латтача цу доаркана ийсса болх бе гІерт къахьегаш я.

Республика заготовительни пункташкеи мах беча организацешкеи 900 эзар фуъ дІакхачийтад совхоза къахьегамхоша. Планах доагІачул бІаь эзар фуъ дукхагІа хул из. Цу толамаца доккхагІа дола дакъа лаьцар Боздикина Маргарита зоотехник йолча бригадо.

Цхьабакъда, боахама хьайбаш леладераш шоаш кароагІдаьначох тоъам баь Іац. КПСС XXIII съезда сийна къахьегама вахте а этта укх кердача шера хьалхарча квартала массайола тайпа юртбоахама продукци дІаллара план кхоачашъе дош делнад цар. Пачхьалкхенна 900 центнер дІадала деза 400 центнер дулх, 350 эзар фуъ дІадала лерхІ совхоза къахьегамхоша.

Уж декхараш кхоачашдаь ца Іеш тІехкхоачашдергхилара шеко яц.

— Вай республикала деннача доалхача совгІато — Ленина ордена — из де декхарийла ду тхо, — йоах совхоза къахьегамхоша.

Е. МАЮЗИМЕНКО.

ХИЙ-КХАШКА!

Юртбоахама культурай хьуакъам лакхбара боакха кхоачам ба республика хий дехка лаьтташ. Хий дехка лаьтташ шерарцен долаш дераш бокъонаь карадерзадарцен дукаадеииа да вай республике дІахо а юртбоахама культураш дьувнъаера доьш.

ТІеххьарча шеракка бокъонца гІучадьанаад хищ дехкача лаьтташ тІа дІайийна хІенаш дукагІа хьувкъаш хилар. Ишта хий па дехкача лаьтташ тІа йийнарел 50—75 процент дикагІа хилар 1964 шера совхозашкеи колхозашкеи хий дехкача лаьтташ тІа йийна мота боахама культураш.

Хий дехкача лаьттан хІара гектара тІара ва бола алаг 21,7 центнер даьлар, хий ца дехкача лаьттара даьнначул 6,5 центнер дукхагІа да из. Алатийна даьрхІа дІайийна хьажкІаш 28,2 центнер е 10,6 центнер дукхагІа, мекара свекла 199 центнер е 86 центнер дукхагІа, баьца даараш 134 центнер е 70 центнер дукхагІа. Иноа агротехнически комплексаш юкъа а ехуллаш боагІача бовранагІа хий кийхкача боахамашка хьы а лакхара хьувкъам кхебир.

1964 шерала кийсхача хий дехка лаьтташ 1965 шера 10 эзар гектар дукхагІа дар.

Хий дехкача лаьттан хІара гектара тІара ва болча алатий хьувкъам 22,5 центнер ба, из хул боахларчух 0,8 центнер дукхагІа. [illegible] центнер совбаьлаб укх шера. Хий дехкачеи ца дехкачеи лаьттай цхьан гектара тІа кхеча ва болча культурай хьувкъама юкъера мегъ 7 центнер, гураха дуга кІииь — 4,3 центнер, алатийна даьрхІа йийнача хьажкІа — 8,6 центнер, шекара свекла — 38 центнер я.

БоагІадаккха дега, хий дехкача лаьттанта уж хьоахаман хІеммга дилар. Уж лаккагІа хургдар, нагахь санна боахамий кулгалхошеи специалистешеи йолаш йолча тоерох бизза шайла эшар. Хий дехкача лаьттан тІа хьувкъам лоха хилара кертера бахьан да юртбоахама культураша хамаьхьен боагІача боарамех хий ца йоцар. ХІаьта из дукхалдеииа да вокзалышкий кадараца боахамий кулгалхошеи специалистешеи боагІа бола ца барча. ХІара шера кийсбеча 2000 кокхалшкех дьхки вегетационни хана 500 сагс мара болх баь, уж а дукхагІа йолча хана [illegible] а боацаш шоай боацача мотташка кийсбенц дах хул. Из хул Шалька, МалгІобека, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Сунженски, Грозненски, кхыча районашка.

Цхьанцхьдолча боахамашка юртбоахама культураша тІехдаьккха гІулакх ца дойл а во хьувкъам кхебаш. Ишта масала хий дехкача лаьттанка свекла гураьа хІаийна хІа хІара гектара тІара «Шалинский» совхозо 30 центнер, «Южный» совхозо 28 центнер, «Красноармейский» яхача совхозо 26,4 центнер, Сунженски участке 34,5 центнер даьлар.

Хий дехкача лаьттан тІа дІайийна хьажкІа а дика хиннай: Ассиновски совхозо — 57 центнер, Сунженски района XIX партсъезда цІерагІча колхозо — 35 центнер, [illegible] совхозе — 34,2 центнер хьинай.

ХІаьта ишта дика хьайхьай хий дехкача лаьттан тІа дІайийна шекара свекла я.

Цхьабакъда, шекара даьрхІача республике юртбоахама культурай хьувкъам лоха ба. Цултха юртбоахама продукци шерра-шера вай лаьттанка хьокача [illegible] сирчуш кІезигагІа ду вай пачхьалкхенна.

ХьалхагІа вай кхъа масал. Грозненски районе хий дехкача лаьттан хІара гектара тІара 18,8 центнер нара ва бола алат даьккхар, цу дакъе 15 центнер гураха дуга кхоти 20,7 центнер алатийна даьрдІа хьажкІа а йолаш. Нагахь санна цу района боахамашка хий дехкача лаьттай хІара гектара тІара шекъера даьрхІача гураха дуга тІа 30 центнер алатийна даьрхІа хьажкІа 50 центнер йолаш хилча 24000 центнер гураха дуга хьалха 11000 центнер хьажкІаш дукхагІа дІакхоачийтаргдар цар пачхьалкхенга, хІаьта ерригача республике 16 эзар тонн дукхагІа гураха дуга даьр, хІаьта хьажкІаш — 15 эзар тонн.

Хий дехкаш 10[illegible] эзар гектар лаьтта да хІанз вай республике, цу хул алат, совхой бокъонаш, консаш дІайийнача лаьттах 20 процент. Лаьтта дІа а тоеш хьабоахкхача продукцех 30 процент хий дехкача лаьттара йоахка — баьца даараш, дуга, чакхаш. Тира, нох дІакхета хий, хий дехкаш бола лаьтта лаьтташ, климатически дика хьалхаш хилара [illegible] хий дехка хьакъаш шерло. Шеко боацча хана республикана [illegible] хьатте дукха болх бу хІана. Ишта укх шера 6 эзар гектара тІа ялаирошка а уь 4 эзар гектар хий дехка лаьтта дІакхоачийтаргда боахамашка цу даькъе 800 гектар дуга дІадуга участкаш а йолаш.

1964—1965 шерашка тоа а даь инженерни оросительни сеть а йолаш 1084 гектар дуга дІадуга лаьтта дІакхачийтад боахамашка. Вай республике дуга хІадуча 2700 гектарех инженерни оросительни сеть йолаш 384 гектар яр 1965 шера, цу дакъе Гудермесски района «Октябра 40 шу» яхача колхозе — 74 гектар, Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхозе — 180 гектар, «Коминтерн» яхача колхозе — 130 гектар. Кулгашка къа [illegible] механизмашца дІа а дайча чуийлар цу лаьттара дуга. Юкъера даьрхІача хІара гектара тІара чуийна хьувкъам 40 центнер хилар. Республикин дуга дІадуга лаьтта 16 эзар гектарагга дІахьахьа деза. Дуга дІадо лаьтта дийначе дІа вен дахар хьал вера тхаметтаоту. ХІаьта кхетимаш, доккхий магистральни каналаш доахаш дІакхийта средстваш шин-кхаь шера мара эшаргдац.

Валгадахкий дика, хьалхал юртбоахама культураш ца хулча, дукха хул дагча, уллаш котача лаьттан тІа хІара оросительни сеть [illegible] а дІахо а лелаш а хилар.

[illegible]

Д. ХАМАТХАНОВ,

Нохч-ГІалгІай АССР-а [illegible]

ЦЕХА БОЛХ ТОАБЕННАБ

Укх деношка хьнаре къахьегаш а Назьарера «Электроинструмент» завода коллектив. Валлий продукци арахецара план кхоачашдаьб. ТІехьхьара хана [illegible]

[illegible]

хІара бетта задани. Из боагІадаккха дега, хІана хьача литейно-прессови цехо 1964-ча шерашка [illegible]

[illegible] на норман 120—130 процент [illegible]

[illegible] совгІа хІара болхлочо а келла боахаш рапаш. [illegible]

[illegible] **Б. ГАГИЕВ.**

Назьарен «Электроинструмент» завода производстви начальник.

[illegible] шера план 25-ча декабре кхоачашйир Грозненски дьенхабетона завода коллективо. Арахецача продукцега дІабода мах лохбарал кхоадаь ахча дукха да.

КПСС XXIII-ча съезда сийлехча дакъа бахара хьо даьлай завода цхьай коллективаш, ХІара совнах [illegible]

[illegible] нормаш 120—125 процент кхоачашйир нов. Левченко, Нетельников, Стефанин керте латтача цехий коллективаша. Съезд хьаеллалц тІакхачалехьа укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъе лерІ цар.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Чернореченье яхача посёлке хьалдеш латту гостиница хьисапе дола цІенош. «Грознефтехимстрой» № 6 йолча гІишлой-монтажни управлене йиллагІа участик а уж балхаш дер. 120—130 процент хІара бетта задани кхоачашьеш къахьег коммунистически къахьегама цІи лелаеча нов. Мартынов Анатолий керте латтача каменщикий бригада коллективо, ишта нов. Чугай Наваля кулгалдеча бригада коллективо а.

Сурта тІа: нов. Мартынов керте латтача бригадера каменщикаш: (аьттехьара аьрдехьа) Асеев Петр, Егорова Тая, Бравченко Владимир, Лоскин Валентин.

И. ПЛИЕВА сурт.

Нурекски ГЭС хьалъеча моттиге яьаха боалаш латт масса Вахша дІакъайлачул тІехьагІа цун керда хьарсан а хинна дІаоттаргІолаш бола хий дІадеда тоннель. Иш болча тхтачана гІарсаш хьалдеча дІанхоачергъя дІачуоалачара тоннель хьалъяра эша массех тонн еза арматура. Душанбески дьенхабетонни конструкцей завода кийчъаь йоалаш латт металлически конструкцеш.

СУРТА ТІА: тоннела даьрхІа арматура оІашагІйолаш латт.

ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА ПЛАНИРОВАНЕ ЛУР

Производства хІара участкерча балхай хьинари творчески активности кІийй КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеша. Автотранспорта балха кердача тайпара планироване ярали экономически стимулироване принципаш нахьейоаллараха транспортаге дІадодар укх гаргарча шерашка лохлургда. Из бахьан долаш бІаьн наллиронаш сенаш кходдергда мехка.

ХІана вай мехка 250 автотранспортни предприяти эксперимент е даьрхІа кердача планироване хьала тІа яьхай. ХІаьта вай объединене а цо царна юкъе яха ека а цу дакъе дукха балхаш ду.

Хьалха латтача московски ленинградски опытах муъа дІайола хьалхера планировани еча математически метод нахьейоаллайир вай объединене дІадаха цу чакхдоаллаш. Эксплуатаце отдела инженерно-технически болхлоша кхача отделашка цхьана из керда опыт производствашка нахьейоалаш цу Іеш тоъал организацхаш тоа а йир, автомобила маркаш [illegible]

[illegible]

хана химичачушта меьеделча хІана цхьан автомобиль муъ дІа-ма баьлар 108 процент, къахьегама овсарле 107,3 процент, бена хааскъа найда эшара коэффициент 104 процент лакхденнад. 282 эзар сом совгІа найда а хилар.

Из планироване керда метод нахьейоалар кийчъача дьалхарча [illegible] кароагІдаьннар да. Нагахь санна объединене цу кердача методах йохк бера предприятена из вен экономически найдане хургдар лерхІа хала дац.

Шера планах 237,7 эзар сом найда бе безача 1965 шера хьайтта бетта 318,7 эзар сом найда бир, из хул планах даьрхІачул 81 эзар сом дукхагІа.

Дикка а хиннача планированех предприяте фонде дусар планаш найдах 1 процента, хІаьта планах совнах 20 процента, вошта аьлча 18,5 эзар сом, планироване кердача методах планаш найдах 20 процента, планал совнах 10 процента дусаргда. Из хургдар 55,6 эзар сом, хІанзарча планироване дусачул кхоаза дукха [illegible]

[illegible]

Я. ШАПИРО,

[illegible]

ТХА БРИГАДЕ

Ер ахкагІа шу да Грозненски вагонни депо автоконтрольни пункта коллективо коммунистически къахьегама сийлен цІи лелар. Чоалхаерча автоматически тормошни отхалашта ремонт ем а тха коллектива. Вагона эттача доархІанегІа йола отхалаш я уж, цудухьа чІоагІа терхаш тІабохийт коллективо балха тешаьа никлара, кердалаш дикагІдеш бахча шенъехкальара.

ЦІагІа санна хоеш, хоталш баьн я хІана тха цехе, производства эстетика чІоагІа терко я оаха. Дукха хунцаниш хишнаш [illegible] сане болх бе доладелча дола. «Массана цхьаннена тІехьа — цаІ массанена тІехьа» яхача ловзах болх беш я тха коллектив. Фо деттарга ремонт ем из тоне да хоаш висар слесарь Дудников Михаил. Цунна ноакъостала цаьргІаьлар цунитс болх беш вел вар. Цар ноакъостал дарах из прибор ний хана вагона тІа дІаеттаc оІашетІехьдаьлар.

Цеха кулгалхоша дийна а дийна ремонтишкаша даьрхІар оІашн проверкан яра, кхоачамболарам дІадоахаш ноакъостал дара, дикагІа йола опыт йовзийтара технически совет оІашагІйола. Цул совгІа хьахаьлар саратовский метод. ХІана ремонтишкаша арахеча продукци лакха кинал йолаш хул, хІаьта беттагара беттага шоай производствени задании тІехкхоачанъю. Цхьъ бутт дІабахабац укх шера тха коллективо вагонни депо коллективе даржача социалистически къьа хьалхара моттиг ца йоалхаш.

Автоматически тормоза еттача приборашта ремонт яра укх шера задани хинал хьалха кхоачаш а ь 200 прибор планал совгІа арахийцай тха коллективо. Къахьегама овсарле 12 процент лакхъьяй, хІаьта приборашта ремонт яра хІалоадар планах даьрхІачул 14 процент лохдаьд. Из бахьан долаш дукхьала итт бетта Российски ткъьа итт миллиарда фонда юкъедиха ахча 5800 сом да.

Тха коллективах рационализаторий цех оал депо болхлоша. Из хари а дац, хІана даьлча болх беш вола 22 саг берриган рационализатораш ба. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш слесараш Н. Пруцкий, Л. Герасименко, В. Белоусов, бригадир А. Тончев, боахло Е. Рогалева, кхыбараш.

Тха коллективе болх беш ба къоной, хагирхой, цхьабакъда, массане дешаш-м ва уж. Бригадир А. Тончиев болх бешехьа дешаш ва техникуме, хІаьта слесарь А. Третьяков Ростовски машинашьа институте, слесарь В. Белоус дешаш вагІа 8-ча классе сайрийларча кагирхой школе.

ХургІолча КПСС XXIII-ча съезда сийна къахьегама вахте а этта хьинаре къахьегача тха коллективо лерхІ 1966-ча шера хьалхарча квартала план 27-ча марта кхоачашде.

А. ГЕРАСИМЧУК, автоконтрольни пункта мастер; **Г. АНОХОВ.**

Партийни вахар

КОММУНИСТАШ ХЬАЛХА ЛАТТ

Сунженски районан «Цlечу Эскаран» цlарахчу колхозан партийни организаци дукха йоккха яц — цигахь 74 коммунист. ХlорА КПСС Уставехь хlоттийна партийни организацин структура кlантlехьаьккхарах ... партийни организацеш балха ... бола хьалаш хьаьхна.

...

С. ВАСИЛЬКОВ.

Сунженски районан «Цlечу Эскаран» цlарахчу колхозан партийни секретарь.

Производствой комсомоли

К. ЗАБЕЛИН.

Фрунзенски ТЭЦ-е производствон балха юкъадаьккхинчу ... киловатт ... агрегат. Киргизе столице энергетически рега цхьаьна ... Передачан высоковольтни линеши ... Центральни Тянь-Шане ... энерги.

А. Ковальчикан сурт

ТАСС фотохроника.

Лохде продукцега дlададар

Р. МАРТИРОСОВ.

«ТЕЛЕБАТОСКОП» — ишта цlе тиллина кlорггечу хlорда гой-туш болчу кердачу телевизионни аппаратах дуй авторш. Аппаратан модель хьаьжна медицински инструментаран оборудованин Берригсоюзни lилма-талламан институтан а, А. В. Вишневские цlерахчу хирурги Институтан а, инженерашен лорашен, технически lилман кандидата Э. Б. Розенфельда кулгалла а цlерахчу хирургин профессора А. А. Вишневские дагьа лоцуш а.

Телебатоскоп хьаьжна электроника, телевизионни, оптически устройствах, цу чу ишта а рентгеновски аппараш сердалон ... моттигаш а. Цо хирургийн торо лу ... кlажа дегlа хьесий, цlий, ... тlехкаш телевизионни экрана тlе бlоргуо. Чанх са доьгlаш санна хул сага дегl экрана тlе.

Хlинца талламан беш ю аппаратан экспериментальни модель.

СУРТА ТlА: дlадо талламаш дара телебатоскоп кечйеш болчу инженераш Б. А. Разыграин, Б. В. Зотов, В. А. Битков.

Г. НИКИТИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИЗМИ ДЕМОКРАТИИ

...

«СЕРДАЛО»

ДОАХАН ДИКА ІАНГАРА ДОАХ

КПСС XXIII съезда сийлени дахьа бахара социалистически къовсамехь Ленина цІерахча колхоза къахьегамхоша. Цу кадаза беттахь 136 эт ба. Цара кхерІа Іаламатьан 700 тонн хьамиІ силоси, 500 тонн йаьи, тукха гІаламаши, чам, доки. Хьайбашна дика цхьалдари [illegible] тайп-тайпана доакъар геладари [illegible] пачхьалкхена хьайбан продукции йоахкара план хоьал хьадла хкоачайгІо а, цІонийн сенгІа 140 центнер шуреи 107 центнер дукхи йоахка а. Къахьета дика къахьегарца бегІалбаьллина хьайбаш леладераш Бекиев Абдулхалим, Дибиров Махмад, Хасанов Сага, кхыбераш. —

Хьалха латтача доараша хьаьалгІа декабрь хьатІакхеалаш тІеяхкочаьшкар шура яккхара укх шера план. Масала, хІара беттача Іаттагара шура яккхара план 1200 килограмм йолча Сидиева Заурапе 1406 килограмм яьккхар. Саматханова Сабилас 1370 килограмм яьккхар, хІаьта Эрзанукаева Шумисас 1286 килограмм яьккхар. Колхозхоша иштта дика къахьегара торо хилийтар 230 эзар сом пайда бе.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш а йиза кхоачаьйо колхозхоша, шоай низ а хьинар а кхо ца деш къахьег жа леладеча бригадацІа хьайбаш леладераша Ибрагимов СаІида, Ахмадов Ширвани, кхыбараша.

—ХІанз керттера декхараш да раьза толамаш тІоагІдар, доахан дика Іангара дахар, — йоах керттерча зоотехника Арбузов Дмитрий Васильевича.

Йоккха торо ю партийни организаци колхоз правлени хьайбаш леладерий салоІажа лерттІа вІаштІехьдаьккхара. Центральни шурий товарни ферме долаш да керда газеташ, хьалха латтача доаркай опыт йоаца брошюраш, «Сельское хозяйство Северного Кавказа», «Земледелие», «Животноводство» яха журналаш.

Колхоза кулгалхоаш хьархІад 1966 шера хьайбаш леладераита къахьегамах гарантированний мах тела.

ДукхагІа доло бахкаш механизаци яь хилча а 14—16 сахьатах сенгІа болх бе безаш хул ферма доаркаш. Из хІана хул аьча колхоза ферма бахлочух Іуйранна 5—6 сахьат даьча хьаьвча сарахь 9—10 сахьат даллаца чу ваха а вІаштІехьдалац. ХІаьта делкъийна салаІа йиш йолаш 3,5—4 сахьат ха яле бааха тІерабевла йиш хилац царга, цул сенгІа хьайбаш леладераш бахача меттига гаьна я фермаш, цудухьа уж чу а баха, юхабахкалехьа салаІа еша дукхагІа йола ха кхьаьа дІайода.

Ала дезаш да бахха ха хоадам баь из хилар бахьан долаш хагархой раьза бац ферме балха бахка.

—Дукха ха яьалеьа уж йхоачамбоеадараш дІа а даьха шин сменах болх бергба тха фермашка, хІаьта гарантированний мах телараш хІанзаеьа а вІаштІехьдоаккхаргда ваха, — яхаш дувц колхоза председатела иов. Баймурзаева.

Фу лургда це колхоза? Хьайбаш леладерий балхацара бевам лаккбергба, балхацарча бевамга хьежжа хургда доаха толамаш а. ХІаьта цу толамашка хьежжа колхоза боахам а тоадургба.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха [illegible].

СОВДУРГДА ХЬИНАР

КПСС XXIII-ча съезда сийлена вахьа дахара шерра социалистически яхь йоаржаьй тха фабрика сменаша, участкай коллективаша. Цунга хьежжа дІ тІехьа сердура хьинар. Валови продукци арахецара шера план 11-ча декабре кхоачашьаьй. Планах сенгІа хІадахача шера пачхьалкхена баь пайда 147 эзар сом да. ХІаьта арахецача продукцега дІабода мах лехбарах пачхьалкхена кхоадаь ахча 76 эзар сом да.

Хьалхашка латта дехкараш толамца кхочаш а деш хьинаре къахьегаш я Власина Светлана, Коваленко Мария керте латта бригадаш, шпинальщицаш Кацан Наталия, Шевчукова Елена, Хасанова Туснина, кхыбараш.

П. ЯКОВЛЕВ,
Грозненски [illegible] фабрика директор.

КОЗЛУ ТХА РАЙОН

Шерагара шерага къоалуш, хозлуш боагІа Старопромысловски район. Семилетка шерашка укха хьалъаьй 3200 керда квартира, цул сенгІа пачхьалкхен новкъосталца бахача наха ярай хьадаьд 4500 цІа. Старопромысловски шосса гІодла урагІдаза латт хоза лакха цІенош. ДІагІай вэараш декоративни гаьнаш. Шоаеа дукхагІа ба хІанз укхаза бахачоа. Нах дукхагІа хиларга хьежжа дукхагІа я цар хьашташ кхоачашеш йола учреждениеш а. Болх беш я быткомбинат, бараккаш дукха меттиг, ателье, кафе, парикмахерски и. кх. Керда хьаляьча пхо школе деша дагІа бераш, болх беш я пхиъ берий беш, поликлиника, кхоъ ахкай кинотеатр, кхыйола объекташ.

Иштта я тха районерча гІишлоденерий семилетка итогаш.

Г. ОСЬМАКОВ,
КПСС Старопромысловски райкома инструктор.

ДОАКЪАРАХ ЛЕРТТІА ПАЙДА ЭЦА

Хьайбаш Іангара дахара доархІамера ха я хІанз вай республика совхозий колхозий хьайбаш леладеча фермашка.

Хоьш махкдара, Іай хьайбаш леладар доагІача тайпара дика вІаштІехьдаккхарах тайпца да хьайбаш довш дІа ца къастийтари цар продуктивность лахьяри, кердача хатилетка хьалхарча шерд дулх, шура, фуам, тха кийчдара планаш кхоачашьяр.

Хьайбаш дика Іангара дахара эшар керттердар доакъар да. Цхьабакъда, практикаца белгалдаьннарзна хьаьоах духхьал цхьан доакъаро толам боакхкар ца хилар. Боккхача доархІаме да кийчдаьча доакъарах дикагІа пайда эцар, мешта аьча, цар дикал ца йоитар, из оала нормах хІадахийтар, доакъар эшшача тайпара кийчдар.

Хьайбий тайпашкел группашкел хьежжа масса тайпа доакъар кийчдара тайп - тайпара способаш оттаьй Іалмои практикех.

Іааа замалахьа хьайбашта дезача доакъарна дукхагІа долча доакъе ча дул, воча ьзоанси силосаспи ихаба дезаш а кийслу каст-каста.

Хьалхха а кийчдаь да доакъача хьайбашта дукха пайдаме хилац из санна дола доакъар. Чам боаца из хьайбоша лаац, доакъар сиха кхоачаду. Хьайбашта хьалхашка дахьа из доакъар кийчдейа цув хинал лахх а дургаь юхе кІелагІа а дусарда.

Доакъар кийчдара массехк способ я. Царех эггара аутагІа ярам — этар, туха берхІана доцадар, ІаларгагІа кІаьдар, концентраташ моша доакъари тохар а.

Нагадь санна чана химически обработка йойи из хьайбашта дикагІа дарал сенгІа из дегІа кийдаме хилар а совоал.

45 процентага кхаччалца клетчатке легинаш хиларах дегІа дукха пайдаме дац чан бебови культурапи. Хьаьта химический вещества клетчаткен кІезиг-дукха легинаш йоз... Иштта, масала, лаьрхІа вьча оньтаца хьаьвнхад гуралья дуьча яхалтий ча щелочаца кийчича цул пайдае хилар моша совдоалийта, 20—25 кормовой единица хулача 100 килограммах 46—50 кормовой единица хулийта.

Цхьабакъда, хана хета а хІанз а кийслу гІоца доакъар хьайбашта кийчдега ца оша гІулакх лерхІам бола боахамий кулгалхойи специалисташ.

Хьожаргда вай Грозненски района боахамашка. Хьайбий рационаца чан силоси тоьаш да. ХІаьта ча Іанарца кІаьдеш цох рационально пайда эцара укхаза дукха уйла тІа а яхийтац.

Кхьча тайпара да из гІулакх Сунжевски района колхозашка. Укхаза дукхача колхозашка заварной камераш я. Аьтача силосаца а эдий Іанарца тоалу, концентраташ моша доакъари тох, тІаккха хьайбашта дІалула. Къаьстта дика нохкъестал ду цу способо Іана кийлача деношка.

Укх шера декабре «Победа», XIX партсъезда цІерахча колхозашка хьайбашта доакъар кийчдара хьахъехьа семинар йир юртбоахама министерства. Семинаре закъа доацам хиначчи дукха барашта доалта бІарадайра доакъар кийчдаро фу пайда лу, Аьтача цхьа центнер чах йиъ центнер силос тох. ХьажіІа силосаца цхьана силосовеса чакхдоакха ча. Силосах боаллча соко тІоадачча из дикагІа дуь хьайбаша.

Ча кийчдара геттара дика способ я дрожжевани. Цу гІулакха эггара хьалха оцара кийчъяь. Шура ледаеча флага чу 35 градус дІайха 20 литр хий чудотт, цох цхьа килограмм доакъара е маьккха хроджени 8 килограмм эттІадаь ялат а техе тоадалийта кийнахьи буси йІайхача помещение дІаоттаю. Цул тІехьагІа аьтача чана цхьан центнера лаьрхІа 60 литр 35 градус дІайхача хих, 20 килограмм эттІадаь концентраташ 1,5 килограмм тух, 2 килограмм кийчъяь оцара а техе раствор кийчъяь. Дахчан выпархашка чу а етте йІайхача помещение чу кийнахьи буси совснйт из. ТІаккха 30 сантиметр ча а дулаш цу тІа из раствор а йотташ дошлийна 27—28 градус йІайхача помещение чу дийнахьи буси лоаттадийн хьайбашта дІадула. Дика тоалу дрожжевани аь ялатий отходаши моша гІади. Кхо тонн чуйоазча бина чу цхьа тонн хий а детте 100 градусага кхаччалца парообразователаца дІоахлу. Цул тІехьагІа 400 килограмм нагахьикха моша гІади бебовш чан, 100 килограмм гаргта эттІадаь ялат тох цох. Цу массага моши сахьата гІерта кІеджйоахийт, цул тІехьагІа цементан чана чу а етте 30 градусага кхоачийтам шелйоийт, тІаккха дрожжеш а теха 15 сахьата лаьтта, кІаьдъеннача тІехьагІа хьайбашта дІаюла. Из способ дика тоталай молдавски хьайбаш леладераша. Шекар доаккхача заводе патока санна долча дикача доакъара бахха - дика кхоачамаш да вай республика хулхача колхозаштен совхозаштен.

Цхьабакъда, хала хете а из еррига хьайлац цар.

Шекара свекла дІаеннача боахамашка цхьан центнерах 20 сом доаккхаш патока йоах заводо.

Заводо 160 эзар тонн шекара свекла дІаеннай, цудухьа 1600 тонн патока хьаьца декхарийла я колхозаши совхозаши — из йоккха резерв я! Патока хІара килограммах цаІ кормовой единицей 25 грамм белоки йоалх. ХІанзе дукха бараш тийшаб патоко шура совйоаккхаш хиларах. Патока дукха углеводаш йола доакъар хиларах харбанид тоха метаргьа цох. Хьайбашта дІаоттале патока цхьан даьккъ 3—4 дакъа хий тоха деза. Из раствор тоха метаргьа нагахьикхача чах, силосах, аьлах.

Шекар доаккхача заводе хІанз дукха я патока, из маьхера доакъар дІаххахьар вІаштІехьдаккха а ца хьайбий рациона юкъедахьа а деза.

Деригача доакъара кхоачамех пайда эца беза — цо торо хулийтаргьи хьайбаш дика Іангара даха а цар продуктивность лакхъе а.

Г. ПЕТРОСОВ,
Нохч - ГІалгІай АССР-в юртбоахама Министерстве керттера зоотехник.

Лаьтта хьаьндар—ялат хьувкъадар

Удобренех бокъенца пайда эцар— юртбоахама молагІча культурай лакхара хьувкъам кхебара эшача керттерча хьалех цаІ да. Лаьттана, цу тІа дІайоийнача культураша эшача питательни веществашка, севообората специализацешен агротехника боарматеи хьежжа ца тоеса удобреней эффективность геттара лоха хул.

Дукхача боахамий практико хьахьекх, Іилмо бакъъаь удобрени тоесара системе еттар ах гІулакх мара ца хилар. Нагахь санна лаьтта минтадж хьаьеокха дакашен, лаьттах дола карташ, картограммаш боахаме хули из декхар телашца пиййта кхоачашдургда молагІча агронома.

ХІаьта из система боагІача тайпара юкъе йоалдара дукха бола бах ца Іеш, луттацера удобреней хоаттадара, кийчъара, уж лаьтта дІатоесайа способаш овдангара хувва еа.

ХІанз хьатІадоагІача шера хургбача хьувкъама, боахамашка йолаш йола еррига удобренеш лаьтта дІатоеса лаьрхІад тха управлене еррига колхозашен совхозашен. Деригача боахамашка кхашка удобренеш дІакхаьа лаьрхІа бригадаш вІашагІъехкий, кхо хьатІадоттадаш Іодоахаш ду балдаш механизмаца ду. Шорадаьлла кхо дІатоесаше а лаьттаца дІаоду. Къаьстта «Шалинский» совхое из гІулакх кхетдаца дика вІаштІехьдаьккхад. Кхашка кхо дІакхахьара план 70 процент кхоачашьаьй совхоео. Берда кхо хьагул а дийа кхашка е хьайбаш леладеча фермашка йоккха вааш а йайя дІаоттаду. ТІаккха цул дозалга лоаьжке 1—2 процент суперфосфат а техе. Мехкашьа а оагІоацашка а лаьтта тІа а тессе доаттийт. Цу гІулакхо питательни веществаш чусецаш кхои дикал лакх а ю. Лаьттаца кІах дохийтача хана мара дІатессал кхо.

Кхоачаьхалла кхо доаіача совхозашкен колхозашкен кхашка лаьттан компостах кийчъе вІаштІехьдаккха лаьрхІад. «Ачтуринский» кхача совхое дика вІаштІехьбаьккхаб из болх. ХІара гектара тІарча 0,5—1 тектар йолча участка тІа 250—500 тонн кхои цул доаьза кхаччиа 1—3 процент суперфосфати тосе.

20—22 сантиметр кІоарга даьттан кІал дохийт кхо, тІаккха 3—4 бетта цара системах кийчъой участкаш. ХІаре гектара 20 тонн из санна кхоачийтам 200 [illegible] хьаьдаьд совхое.

Органически удобреней хан ца беш хиле гІулакх тоадерга кхаш багІа кулгалхойи специалистати бакъ бий-хьаті? Вакъ бац. Кхетамца дІадахьа деза органически минеральни удобренешца цхьана лаьтта [illegible].

Цхьацахболча кулгалхошта органически удобренешца лаьтта хьаьндеш дІадоаро хьунгкъам сомбалацца юкъметтаоттер, заьшла тот. Уж санна боза выводаш геттара харцахьа я. Лаьтта гектара тІа цхьа тонн кхо дилача цхьа центнер ялат совдоалита гучадаьнна дукха за я. Нагахьа санна из сов ца доало кхо кийчдара цох пайда эцара боахамашка кийса ца долаліга да.

ДукхагІдар органически удобреней дилахь тийна да, къаьстта растенешта доарахІамера питательни вещество — азот мардта юкъе дукхагІа хиларо.

Лаьтта дІатессал кийчдаь кхо ах шаршашца тайпа бе болаш... деза. Цунна магьера чан доакъарах юкъеІашка оттадаш атта хетаре хила еа. Боккхача доархІаме да цу кхона юкъе оасарча бахьан хьоттурбола фу ца хилар.

Ферме хоза хьажоаттобу кхо дика кхийтара тІехьара къовсам. Доахан чусецалаь кхабача хана — возбо бетта доза — ...ооэ кхаччалаъ Іоаду дукхагІа дола кхо. Помещение декъача чена вІалхьарцар лекар болкхача доархІаме да. Ча 8—10 сантиметр дІоахал тийда хила деза. Удобренера пайда хургбола маьхера тІоадда дикагІа чупц иштта аьтача чано. Иштта доарІаме да хьайбаш чулатта меттигаш хІара дийнахьа цІенъеш фермашкара доарга кхо ... дІатоесаргдолча кхашта ... вІашкатоза дІаоттадар. Кхода олаш лакха айоцача меттигашка оттае еа. Лакхал 1,5—2 метр, шорал 8—9 метр. хІаьда йІоахал йоаціш хила еа.

ВІашкатоза кхо тоІадь ча тІаттадь хила деза. Из дича кхоцара органически веществаши азоти дукха доаш. Иштта лоаттадь кхо соримий фух цІенлу. Гуннаш дь вІашкатохача хана керда кхо 69—70 процент тІоадал йолаш хул. Цхьа да лаьнача хана 25—30 градус йоахал хул кхоца, цо дика торо хулийт сорнимий фу хьатІадалийтара. Кхода ча дІаухи хьахьаста углекислота дукха хулрахи кислород ца тоьарахи хьатІахьна біехь баьдаш дІаде дегІа ца [illegible].

Кхашкара ооар совдоалийта керда [illegible].

ДІадахача [illegible] гуралан 1965 шера [illegible] Іоадаь кхо хьаь яхале, ... [illegible] ... колхозашка. ХІара гектара тІа 10—15 тонн кхо дилача кхоачамба [illegible].

Тха управлене боахамашка 20-гІа декабрь хьатІакхоачам 40 эзар тонн [illegible], хІаьта дилла [illegible] 20 [illegible] тонн а.

ХІанз кхашкара деррига балхаш дь а бахни кухкальнике техника, бІаьстан балхашта кийчъеча хана юртбоахама къахьегамхошта хьалха доккха декар: дукхагІа ялха кхашка органически удобренеш.

Шой хана кхашка цхьа тонн кхо тессаро совлен цхьа центнер ялат лу.

Х. ПЛХАРОЕВ,
[illegible] юртбоахама производствени управлене керттера агроном.

НОТ—производственнийн вахара тІа-тІа дукхагІа юкъедоагІаш латт из дош. Къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара лабораторех бІаргаго йиш я Украина столицерча дукхача предприятешка. Царех цаІ Горьки цІерахча станокий-автоматий Киевски заводе болх беш йола хІано массехк бутт баьннаб. ХІара цеяе вІашагІъеххкай НОТ-а творчески бригадаш. Заводской лабораторе новкъосталца гІовраш кийсдет йолча участке къахьегам вІаштІехьбаккхарга хьежай 4-гІча механически цеха творчески бригада. Цо енна предложенеш юкъейихьача дІадоладар геттара кІезига а долаш [illegible] 5 эзар сом ахча кходергда.

СУРТА ТІА: гІовраш кийсдара технологи юоцаш боахк 4-ча механически цеха НОТ-а творчески бригада членаш токарь Михаил Талимманович Лопань, инженер-технолог Александр Васильевич Дубовик, НОТ-а заводской лаборатори кулгалхо инженер Анатолий Иванович Литовченко, фрезеровщик Василий Алексеевич Солодовников.

Ю. МОСЕНЖНИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

КИЙЧЛУ

Черленски чхьагІар [illegible] завод вай республикай [illegible] ре я. Цхьа цеІ я завода.

1965 шера пишкх 5025 тонн кемсех 390 эзар декалитр чхьагІара материалаш аха оааш ар завода коллектив. ХІаьта, заводо 8 эзар тонн кемсаш чакхъяьхай, 614 эзар декалитр чхьагІар дахкхаа.

ХІанз чхьагІара материалаш кондиционни боаралга кхоачаю, хургдолча чхьагІара марка белгалъо пушашка чудоттаргдолаш кийчдеш латт.

Эггара дукхагІа кемсаш чакхъаьхача 1962 шерачул 2 эзар дукхагІа яр дІадахача шера заводе чакхъяьха кемсаш. Из цар вІаштІехьдаьннад завода оборудоване мел дакхбалар, чхьагІар комплексни технологица кийчдар бахьан долаш.

ХІанз ультразвукаца чхьагІара тохкаш бергбалаш дола балхаш чакхдахара [illegible] заводо. По аьттув хулдаргах чхьагІара ди кал лакхьне, цунга дІабода мах бола.

20 декабре кхоачашъяй заводе шера план. Планал сенгІа 224 эзар декалитр чхьагІар кийчдаьд. Еррига а миллион сом сенгІа мах болаш продукци арахецарьа заводе.

Укх шера дІадахача [illegible] 230 эзар декалитр дукхагІа шушашка чхьагІар чудотта деврга завода коллектива. ХІанз цу гІулакха кийчо ен ба укхаза. ЧхьагІар чудоттаргдола йиъ агІа йолча линии хьакьее йолаьй. Цул сенгІа недаш дула керда комбайн, складе кийчъяь продукци дІаухьаргйола транспортер еш латт заводе.

Дика къахьегарца белгалбаьннаб завода болхлой Э. Худжина, Р. Баймурадова, И. Фролов, Д. Куприянов, кхыбараш.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

ЛОАМАН ДАЬГІЕНАШ— БЕРКАТЕ ХЬАСТ

Пхьарой, Дан-Ваной, Шаргоне-Чу, Хилой, Мацарой кхача доалашка лаьжаду Урус-Мартана района совхозашна шоай хьайбаш. ДІадахача дІахьача ахкан цу даьгІенашка дажаш тха совхозий хьона хьайбаш дар. Цу гІулакхо торо хилийтар района совхозашта ши эзар гаргга гектара тІа дІайийна бун кхоа. Иштта хьайбашта Іана 4740 тонн йоли гураьхьа яча культурала уош дІайийнача бобеин емсах 40225 тонн силоси кийчйир совхозаша. Из хул дІадахача шера кийчъячул йол 1158 тонна силос 7155 тонни дукхагІа.

ХІаьта иштта лоаман даьгІенашка хьайбаш дажа дІалекхар боиххача доархІаме да хьайбашта дикагІа дулх тІакхетара. Цунца цхьана дулх совдаккхарга дІабода мах кІовиг а лу.

1965 шера 25-ча нас даьгІенашка дажа дІаяьхкар района боахамаша шоай хьайбаш. Дажа дІадахкхале эзар дІа-хьа дулача тайп-тайпарча лазараша пуниво а йир хьайбашта.

Дажа дІаяьхка доалаш 131 дийнахьа дІалийтар. Цу юкъа 2882 хьайбашна 2161 центнер дулх тІакхийтар. Планах дийнахьи буси 450 грамм тІаккхета дезача 584 грамм тІакхийтар хІара хьайбашна. Нагахьа санна дажа дІалоаккхача хана деррига хьайбий доал 5093 центнер хиннаде цІа доаладеш 7163 центнер ер. Уж хьайбаш кхабаш цхьа центнер дулх тІакхетарга планах 51 сом 66 кепиг дІадахийта дезача 11 сом 67 кепиг дІадахийтар района боахамаша.

Лоаман даьгІенашца хьайбаш доаладеш дика хьокхаш гойтад «Красноармейский» совхоза скотникаша юк. Идигова, Ушаева, Дудаева, кхыбараша. [illegible] гІулакх доча хІара беламна дийнахьи буси 658 грамм дулх тІакхетар. 100 шинаргйина тІакхийтта дулх 186 центнер а, дийнахьи буси 605 грамм дулх тІакхетар цара. Цхьа центнер дулх тІакхетийтара планаш 50 сом 60 кепиг дІадахийта [illegible] 11 сом 59 кепиг [illegible] дІадахийтийтар совхое.

Иштта лоаман даьгІенашка хьайбаш дажадарах [illegible] хьаьаш гойтар «Горец» [illegible] совхоз хьайбаш леладераш а. Совхоза 1318 хьайба дар даьгІенашка дажа дІаяьхкина. ХІора беламна дийнахьи буси планах 450 грамм тІакхета дезача 587 грамм дулх тІакхетар. Деррига лаьрхІача 829 центнер дулх тІакхетийтар хьайбашта. Цхьа центнер дулх тІакхетийтара плана 42 сом 10 кепиг дІадахийта дезача 10 сом 98 кепиг мара дІадахийтадац. ХІаьта Турлуева кулгалдеча гуртерча скотникаша кхы а кІезигар цхьа центнер дулх даккхарга дІадодар. Укхаза цхьа центнер дулх даккхарга 8 сом 50 кепиг мара дІадахийтаза. Цар гуртерча 241 шинара хІараниза дийнахьи буси 700 грамм дулх тІакхетар.

Иштта хьокхаш гойтад шой бригадаца «Гехинский» совхоерча скотника — бежа Іуно И. Исанова а. Кхоалагіа шу да лоаман даьгІенашка цо доахан доажаду. Цунна совенний цуина уж даьгІенаш шой бахи. Цул Іулацача 308 шинаргйина 335 центнер дулх тІакхийтар. Цхьа центнер дулх тІакхетийтарга дІаухьар планах дІадахийта дезачул кІезигагІа да.

Дог тешаденча цу хьокхамаша шіакха а хьагойт лоаман даьгІенех бола пайда эцара уш кхаьераар мел лоархІаме да. ХІаьта ца кхоачашдара къаьнарча наькъашта ремонт е, кердадараш дакха деза.

ДаьгІенашкара цІа доалахьача доахандах цхьа дакъа, эггара дерста тоаденнараш, доахан дІайидеча пункташка дІаделар, хІаьта 586 бежан укх шера хьалхарча квартале пачхьалкхена кІадала ихаба чуоттадир.

Иштта лоаман даьгІенех пайда ацарон цул тІехьагІа доахан кхаьба чуоттадарий торо хулийт дулх даккхарга дІаледар кІезигІе а юкъарча хьайбий боахамех боала пайда совбоккха а.

Цкхо а лоаман даьгІенех бизза пайда эцара хьайбашта мел эша хьалаш хургдола участкаш кхаха еш. Къаьстта кхий хургдола меттиг белгалъеш, хІаьта водосборни сооружениеш еш а кийн оттаеш а кийчо е еш.

Нагахьа санна къаьнара наькъаш тоадойа, кердадараш хьадойа Іана замалахь доахан доажаде а хІаьта дерта доахан цига даьжа іІеделха а торо хургьа тха района совхозий.

А. РЫЖКО,
Урус - Мартана юртбоахама производственни управлене зоотехник.

[illegible]

Іьдал даьлча деза йолча хана денна цигараш массел. ХІаьта укх тІехьарча итт шера мехка бахача кийса ахаш болча наха шеаш кердача цІенашка чуховшар дІадаьд. Дукха хІамаш даьд халкъа социальни Іалашо тоадар гІулакхаш, колхозхошта пенсеш оттадаьд, алапеш лакхдаьд къахьархошта, хьараша, культура, халкъа гІулакх дарца бувзабенна болча болхлошта. Дерригача дунено а тамаш еш доккхий да халкъа образоване даькъе вай даькъа толамаш.

ХІанз чакхйоаккхаш йола бохкама реформа доал дечара демократически кьовсамаш тІоагІдеш хинча ца Іеш, из демократичаш а хилла вахара боаланче да дикача оагІорахьаьа еча бокхода хьожача а. Предприятеш поощрительни фондех шерра пайда эца лардІ чуІе цІенош, берий башашк яслеш, здравницаш, клубаш даьлъар дукха.

Наха йола демократи доал деча экономика наха цІаш дакъа лаьарда, хьинаре гражданским гІулакхаш кхоачадие денал дац мугІарерча наька ахача къанарча, аь дайнача буркухаш хрец уйлах хьакъаьстарца Ильичай Ленина.

Белгалдолаш гІулакх да, империалистически монополей хІамара идеологаш «оронданны» махка деш мотто «къахьегамха» аха деш оттаде гражданаш производствени функцеш уйла ца еш кхоачадертьа болча болхлоех ларіа гІертам хилар. Халкъа бокъонаш ца хилар дуьйна идеологически чІоагІдеш да империализма системе. Фермашна царгІатонаш дІакхайкхеш йолча хиндешта дукхьат а долаш, гражданаш цу тайпара «дІаваккхаро» геттара кийса хьахьокх капитализма дахар. Нагахьа санна, масала, эггара тІехьарІа США хиннача президентски хоржамашка Голдуотера тІом бедаш, фашисташка даьча къамаьлаша [illegible] цуна хийра а баьна, Джонсона тоьам баьнна бале а, цо тІехьафчоа цхьана а тайпара мел къарде яхар оний соверниш гІаьпахой программа Вьетнаме чакхъхара, шоай мехка чухь расизм дестара. Цу тайппара, моттийта американски гражданина ена сиаржара пртгІатоа ляаа фикци хилар.

Бокъалдар аьча, цхьана а тайпара цул маІан дац социалистически демократе хьалашка представительни система мичча бесса вІалагІъелаяле а, доал деча органашка кхийтар молагІа ваце а, толашагІа бараш харжара бокъе мичча тайпара кхоачашйол а, цар балла тІахьежам молагІча тайпара лоаттабой а бе-бахка дац кхилга. Бокъонца йола демократ леррагІа дІалхьа йиш яц дегІнена политически демократица хуле. Цудухьа да цхьан цифрай Іаламате йоккха маІан хилар. СССР Лакхехьарча Совета Къамаш Советера болхлой 21,5 процент ба, колхозхой — 22,5 процент, Іилма, культура, литература, искусства болхлой — 11,5 процент. Болхлойи колхозхойи викалаш кхы а дукхагІа ба моттагерча Советашка.

Ленина доалалаьча масалха юха тІадахача, вайна бІаргагу пачхьалкхен гІулакхаш къестадеча юкъара дакъа дакъа кхайкаш общественность хилар. Цу тайпара доаца дакъа вай демократически лоаттама лоархІамегІара белгало я. Советий исполкомашгарча тайп-тайпарча комиссешка болх беш ба иттаж миллионаш гражданаши. Производствечаи бертечаи самодеятельни общественни организацешка гІолла доал деча дакъа доацаш миллионаш ба. Уж фактеш массенеш а йовзаш я, хІаьта нагахьа санна, эра вай, малхбузенгерманси юриста Индермайера царех демократиена «чугІортар», правени нормаш «йоахар» хоархІе, вайна хетачох, царца хьахьокх социалистически демократиена царгІдаьнна исторически хІамаш. Общественност законность хуцца а хувцаш, е цул метте дІа а хІоттеш, цо халкъа хьакъаьд масса оагІорахьара эпаш, шерра кхетам лу пачхьалкхена доал дара.

Социалистически демократи дІадоргайоахаш тоеліга вай деррига халкъа юкъарча пачхьалкхен эгтархьаьахарча оргІанара декхар да. Общества классови структура хувцалар, мехка цхьа социальни тайпа тІоагІддар хьа а хьехкаш, цунца цхьана деррига халкъа юкъарча пачхьалкхен организацешка дерхІ практически дешаш къестадара наькъаш тар из лу дукхагІа бе-бе хулийтара, боахами культурех хьалъяра къастиеча декхарий дахкъе уйлай «бІарча гаина» хулийтилга. Из — шоррача демократически ларда тІарча социалистически пачхьалгІон керда этап.

ЛеррагІа чакхдаханка дараш Советашен цар депутаташен харжархошта хьалашка хан-ханаьхьа отчет телар, шолех бенна тешам бенбаьбола депутаташ ха чакх а лаалехьа юхабаха харжархошта бокъо яар, боахами культурен дегІаяйвалара деррига лоархІамегІара дешаш дІадоьиийтар, наргІата - а массе оагІорахьара а ду шар, Іьдаьи исполнительни органашка даларе йоле кхачалца Советий сессешка хан-ханаьхьа отчет телар, цу органий балха техкамбар а цар гІулакхашта тІахьожам лоаттабар а, пачхьалкхен организацей балха тІарча кхоачамбоаларашта Ірттина ар санна дола парте Программе дІадехараш.

Демократи — общества, советски сага духовни, нравственни кьаьа лоархІамегІара момент. Гучахьара наргІато тІагІалдара кхетадара ницъбар вай литературана юкъе цхьан хана — из духхьал кхьча тайпара хила йиш йолаш санна кхетаеш. ЧІоагІа белгалдоалаш да, кхеп йоха йиш ца хиларах йола цу тайпара фаталистически уйлаш малхбузенхьарча идеологашна кІиръаь дІайоаржаеш хилій, цу тайпара фа чо еай хилара раьза ве гІерташ санна. Цхьабакъда, Марксен Энгельсен цах е кхачох «къекхарх» гІулакха хармахьарча наькъаца на а хош, «индивидуальность гейтарах» болча бакъахьарча тероцца йийсай бокъонца йола варгІото. Шин-шегІа кхеталех да, личность ше-шийца тІоагІъялара, юкъарча гІулакха юкъе сага лоархІамера лакъа лахара. вахар бахача маькха хилар цо кхетадара лоакъестал дераш дукхьаьа демократически [illegible].

Производства рационализатор, кийса ен бола оватори, пайдаера ночни хьалладар, къахьегам кердача хьисапе вІашагІбола, кайра Іилман экспериментах е, искусство творчески образ, кхетаца никъ, моральни демократиена дукхача кхьча а гІулакхашка, хоадийболаш вІаштІехьбоаних советски наьха — долаш дар ерстадоахарий дахара социалистически образ, кхетаде никъ, моральни уйла. Цхьаькха оагІорахьара, хьоаха ца деш дита йиш ю, гражданий хьинар, цар дІадахараш, царна эцараш массаза а сиха хьаьлоацаш кхетацца кхоачашдеш ца хилар.

Дукхача организацешкен учреждененшкен ух, нагахьа санна аьлча мегаргдале, ца хила а йиш йолаш деза письмош. Уж сигналаш — цхьацаболча кулгалхошта кийса бохь белга да уж сухал ца беш, гІожа, гІулакх, лер тІара доахаш, бехтохкам ца хеташ, полагІа а атта къастаде йиш йолаш дола гІулакх «къовстамзургйоаца», проблема а яь дІаоттале гІерташ уж хилірах. Цкъа-дале, ханнахьа лай дала деграш лархІаш цар изобретатела предложенена, хІаьта цкъаза бІарча шерах а доахийт лоархІамера изобретении голеш: шоалагІа-дале, цхьаннена а эшаш йоала справка я кхаш массехк километр гаьна сиг иттаза дІа-юха лехкаш хул цар, кхоалагІа-дале, уж «бицду» бер берий боша дІачуэцийта, доалагІа-дале, уж вІалда бин а дац шоалта кьча контингена, тІаккха сагага бала ба болалу; пхоалагІа-дале, цоаш болча ненача сага жоп дала ца доаш ше-щкаьа дуоп хул уж, бера-бердагІа, дуьнар фуд а ца хоаш. Уж тайпа болхлой тІехьагІа каст-каста совещаненша а ухаш, хьехамаш тела болалу: «гІулакхаш дІадоалаш латт», бюрократии, гІожал йолаш, оамалашта оттаьнча бокъоний сий ца деш моттигаш а, кхаш кІоарта уйлаш а еш бахьанаш лела болалу, дукхагІча халха керттера беш шоалта дІагІааца биц а лул.

Кхы кІало маияр хила йиш йолаш дац пачхьалкхен хьашт вай наьнаш исторически ярдара юкъе «аІамита тІадамнаг» мара боацча цхьан гражданина хьашта тІагІолла хьувзаш, чухьа са доаца хІана санна лоархІаш болча уйланца. Вай — коллективисташ, общественникаш. Коммунизм а общественни вахара дух эггара чІоагІагІа дегІалр, цхьабакъда, личность Іаьохкара гІулакха дацаш, кхьча бесса, из массе оагІорахьара тоаяра, дегІайобалар харда тІа. Гражданий декхараш, уж пачхьалкхен дисциплина лакха болаш хила безам хилар белгал а доалхаш, вай уйла дукхагІа е еча пачхьалкхе шой гражданашна а лакха дисциплина йолаш хила еаш хилара хьакъехьа. Кхьча дейнацца аьоала дувцаш дар пачхьалкхен аппарата деррігача бахлошта демократически кхетам болара хьагъехье да. Царех хІаране чІоагІа дІакхетаде деза: гражданий хьаштаж, цар ирах — шін бола пилантерше цаІ мара доацаш йІйІах хилар.

Социалистически демократии органашка боахаш тоаяр — коммунизм хьалъеш даллача халкъа хьацар дІахо дегІахуллара тешаме ларда.

Я. КАРПИНСКИЙ.

Кинорежиссера С. Ростоцке дувц: «Шоана езалургья къонача артиста говзал»

Керла шу хьатIиккхачаьа хьалхагIа тха штате воаца корреспондент Б. Льянов хилар кинорежиссер С. Ростоцкий волчa. Локо вахa кепа тох цун интервью.

«Вай ханара турпал» яхача фильма сценаре автор а режиссер - постановщик а волча РСФСР искусствай заслуженни деятелаца Станислав Иосифович Ростоцкеца са къамаьл хилар Горьке цIерахча берийн кагирхойн фильмай студе.

Кердача кинокартинах лаьца хIамаш дувц далар Iа аьпна аз дайча дехара цо дош делар:

— «Вай ханара турпал» яхар бесаш долаш, шера аьрахн йола, стереофомически фильм да. Шин дакъах латт из: хьалхара дакъа «Бэла», шоллагIдар — «Максим Максимыч» а «Тамань» а. Дукхагiа дар хIана дакъаха даьннад из фильм, хIаьта цун яккха езаш юхойнеар масеехк павильонин эпизод мора иц. 1966 шера июнь — июль бетташка экрана тIа даргIа фильм.

...Цу картина тIа болх бе делалале хьалхагIа тхона хьалхашка этта проблема — из ир фильм доаккхаргдолча моттига проблема. Тха безам хиннабар Нохч - ГIалгIай чура цу гIулакха мегаргIола моттиг лаха, цхьабакъда из атта хиннадацар. Лермонтов лийнача хана дена дIадахача 130 шера уххаза доаккхий хувцамаш хиннад. Сага кулг ца кхеташ Iалам даьтта моттигашка гIолла электропередачай высоковольтни линеш йолх, говра-баьрен лийнача лоаман готтига накъаш хиннача асфальт йилла шерра накъаш а, гаьнна-гаьнна льдача, къохьарго цIийаьча юртий мотте хьалъэттай заводаш - вампалаш, хIаьта лоаман довкъашка гIолла хоэен курен латт мекдаьтта вышкаш. Дукха лийхачул тIехьагIа эшаш йола моттиг корайир Чересий-Балкхарой лоамашкара.

Азаматен Казбичен ролаш ловзае бийхар оаха ухзаза дахача къамех бола виналаш. Фильма тIара Казбича роль ловзае лоаш вар Нохч - ГIалгIай драмтеатра къона актер Мамилов Суламбик.

Бакъда, из роль ловзае дукха актераш хийржар, цхьабакъда, царех цхьаккха а мегаш хиланзар. ХIаьта Суламбика из роль миштта ловзаю хьежачул тIехьагIа цо хьахьекхар ше цIенхаштта а уйла еш а вола, артист хилар. Фильмана юкъе эггара дукхагIа ловзаеш а халагIа а йола роль я из. Тахан тхо дехке дацнадац из роль ловзаелга Суламбика тIадиллараx.

Довзаш ду укх тайпара дешаш: искусство карьерзаара хало Iовша езилга. С. Мамилова из хало дика Iайнар. Лоамароша хьалха даьша хортоши аьнна меламаши лелаеш хиннай—актеро а из дир миштта. Цхьан шерал ах шерал грим хьашт хиланзар цунна. Говра тIа дика багIа хов лоамароштa—хIаьта Суламбика дика Iомаду говра-баьрел. Цо Нальчикерча говраш лелаеча заводе а лахе дукха къалхьет говра тIа вагIа Iомадуш. (Из мел дика Iомавеннан фильмага хьежача наха хоргда). Къонача актеро ший роль мел нийса а дика а кхоачашъю хьахьокх укх тайпарча масало: цо шийна езаш йола говр («Карагез») а хержа, валаш мадарра, даар а малар а нуйца долаш, ха ньяккхар. Цул тIехьагIа дена цуниа тIехьара ца йоалаш, цхьанна а минута ший доттагIчуннцара къасто ца мегаш делар «Карагез». Цунах доврга Суламбика шийга мел аьнар кхоачашдеш хинна «Карагез» фильм доаккхача хана мел дика лелаш чакхъаьннай.

—Кино доаккхаш хиннача тха коллективана чIоаггIа везавеннав Суламбик, — йоах дIахо С. И. Ростоцке, — хьинари талангти йолаш вола артист хилараx везавена ла Iеш, дика новкъости бохкъал - башха саги из хилараx а. Фильм доаккхача хана чIоаггIа хьоашал тоссаделар цуннен Печорина роль ловзаеш хиннача артистан юкъе. Фильма тIа йоастагIий хинпараш араьа доаккха цIена доттагIал долаш хул.

Лоамарой чIоаггIа дукха безаш а пар сий деш а хинна Михаил Лермонтов. Казбича фильма тIа мегаргдоацаш а харцахьара а цхьадола гIулакхаш леладой а, тхона хетачох, из бакъахьара гергой ва. Казбич — шай къамаш дикагIа дола гIулакхаш доахкаш вола цIена, кура, кортамунъале езаш вола саг. Къонача лоамарочун образ оттаярца оаха лийрхIар дар поэта Нохч-ГIалгIай халкъана боккха бIайха безам кино хьожаранта дIабовайтар. Тхона хетаргахьа Казбич царна новкъа лургва.

— Тхона хов Мамилов Суламбик санна бола артисташ республике дукхагIа хилар, — цу дешаца тха къамаьла юкъе йоагIа фильма шоллагIа режиссер Зоя Дмитриевна Курдюмова.

С. Ростоцке дувц шоаш кино миштта даьккхар а Къилбаседа Кавказе гIолла шоаш лелаш миштта хетар а. — «Тхо цецдаьхар Нохч - ГIалгIайчен лоамийн хьунийн хозало даьха ца Iеш, кхы а хозагIчен дикагIчен цун наха а. — йоах цо. — Дукхача бIаьшеренашка лораеш лелаеь дувкха еза реликвеш гIадбахе хьателар цар тхона: къаьнара герз, барзкъа, нувраш, цIагIа лелаю хIамаш. Реквизит бахьан долаш хало тIаххьача моттиг хилацзар тхона цIаккха а. Тхона чIоаггIа ловш дар театре хьоха оттаеча «Бэлага» хьожилга, образаш йоашхилга, из миштта ловзаю хьажар.

Къилбаседа Кавказе гIоала тхо лелаш цхьаьнха гIулакх а ниисделар тхона. КIоанта, геттара кIеэнга дувц, Кавказа хозалах, цун къилбаседехьарча даькъа тIа ялача республикашка бахача башхадикача нахах. Из киномотографе доакха кхоачамбоацар да.

Художественни фильмай студи вIашагIйолла еза ха хьатIоэхалчай Къилбаседа Кавказа еррига республикашта цаI елла а. Бокъдар аьлча, йоаххийча халонаша дукаделира да из: ахчан, квалифицированни кадрай гIулах, цхьабакъда, царга дIадахар шолхонца юхаметта-м оттаргда.

Фильм доаккхаш йоача тха группо кхетаду, Мамилов Суламбик санна вола башха - дика актер миштта дукха ха яккха дIавигарца Нурадилов Ханпаший цIерахча Республиканеки драматически театра ше хьонзамбаь хилар. Берригача тхоай болхлошта хьалхара театра коллективагара аз дех тхоаш безнах мукъадалийтар. ХIаьта кино хьоакха тхоаш Грозне ихьача театре ее дIачу а ваха бехказа вала безам болаш ва со. Тхоаш безнаха доалийтаргда мотт тхоно, нагахьа санна из фильм оаха эггара хьалха шуццига дьокха оттадойа!

Юххера а ший къамаьл чакхдоалаш Станислав Иосифовича аьлар: — Газеташ тIара хайра тхона Нохч - ГIалгIай Республикана Ленина орден еннилга. Шун республике оаха даькача дукхача бетташи, шун башха-дика нах бовзаро тхона гаргара а кхоачора а хилийтаб шун новк. Цудухьа республика цIей оаха тхоай цIей а лоархI! Республика къахьегамхошта кердача шераца цхьана нийсъеннай из событии. Аз дех «Сердало» газетаца гIоаль оаха шоаш соьгIатаца дькъаьнах бувцар а Кердача шера доала довцаш а газет дешарашкен орден лелаеча Нохч - ГIалгIайчен берригача къахьегамхошкен дIакхачийтар а. «Вай ханара турпал» яха фильм доаккхаш хиннача группа коллектив».

Царца цхьана аз а миштта даькъала йоп сай республика цу дезача соьгIатаца, хIаьта кердача 1966 шера цун къахьегамхоша кхы а доккхагIа толамаш дахар а лов.

Б. ЛЬЯНОВ.

Москва.

Сурта тIа: шоана гу «Вай ханара турпал» яхача кинофильма тIара сцена. Казбича роль ловзаю артиста Мамилов Суламбика.

Доазол дехьара

Зуламхо Юбельхаки цун эскари

Дукха ха йоацаш бундестаге правительственни заявлени еш ше хьамельй дош Малхбузен Германе канцлера Людвиг Эрхарда аьлар: «Къаьстта терко тIаххийта еза территориальни оборона хьара...».

Фуд г-на канцлере лерхIар? Ховш ма дий, бундесвер Малхбузен Европе эггара доккхагIдола эскар а хинна дIаьттанга: цун дивизиеш НАТО эскарех ах дIалоац. Цхьабакъда боннски милитаристийе цунах а кхоачамбац. ДIадахача шера юкъе «территориальни оборона» эскар звар вIашагIтеха болабелар уж. Уж соединенеш боннски эскаре дьалегIа дола дакъа а хинна дIасттаргда лаьттарча эскарца, ВВС-ца, ВМС-ца цхьана.

Сенна эшаш вIашагIтехар ФРГ-ена доал деча гIозаргаша керда тайпа эскар? Эггара хьалха из вIашагIтехар вы а чIоаггIа монополай хьаштеш лорада, «дукхале йоацаш» «чрезвычайни законаш» юкъедоаладела IелашдархI. Цу «эскаре» тIаккхьара моттиг лоацаш яц агрессивни тIема «тотальни» ший-эалера лала а. Социалистически мехкашка дIаххийтара диверсанташ, террористаш, шпионаш кийчбе лерхI цун подразделенешка.

Нордхая лакхара хьакаьнча оборона министерства эдаrsй кердача комплексе — «бонитагона» хIандешка а бегалдьяхкад хьатIедоагIашка шера «территориальни оборона» эскаре 400 эзар резервист Iомава, хIаьта 1970 шу тIеххоачаш — ши миллион гаргга.

Рейнски реваншисташ «территориальни оборона» соединенеш чаккегIа вIашагIтоха гIерташ хилар вем цхьаькха хIама я да. Из да уж НАТО-на юкъегIорг цо хилар, шоай хьаштдолча тайпара бундесвера кнаралешта уж каракургхилар. Шийбалан доацаш дац царна керте тIема зуламхо, инарал-лейтенант Фридрих Альфред Фон Юбельхак оттавар, 1.928 шера шо-ргьахь а хинна рейсвере вехар из. Гитлеровски Германе гIаьракошка СССР-е дуккъал болабаьча тIема хьалхерча бетташка дена Малхбоалех-фронте хул Юбельхак. Генштаба «къаьстта тIадуллача гIулакхий» эксар а волаш цо дакъа лоац «блицкриген» ял марша раьв фашистски бандитски стратеги чакхйоаккхача. Цул тIехьагIа Финляндаи Норвеган латтача 35-ча армейски корпусе хьожаву из. 1944 шера Советски Эскаро меттахьа хIешна етташ гитлеровски эскар тIеххьашна дуаьча хана 20 арме командующе цхьа волча латар Ринулика цхьана Юбельхака «березни» «Къилбаседе сиянин» яха, къилбаседе Финляндин къилбаседа Норвеган территоре тIа вдолла хIама хIаланда» тIеортарь йола операци оттайр. Уххазвь йола довгIа Фридрих Альфред Юбельхака «боля» дика бир. Ший а къайкхеш йоах цун цIи тахан норвежцаши финнаши. Цу шин «операция» юкъе дика дакъа лацарах полковника чин делар Гитлера Юбельхака.

1947 шера Нюрнберге Юбельхак чаш хилар тIема зуламхочун Риндулика дош дувцача. Тlема зуламаш дарах 20 шу набакта дехка суд йир Риндулика. Цо шийна могар доре ший хьалха хинна начальник кIалхера ваккхара а цу хана шийна тIера бехк дIабаккхера а, цхьаькха бехк а ца хулаш кIалкарвоалаволар Юбельхак. Тахан цо юхе а кхойкхо реваншизм, хилаш лаккдара тIехьех, ГДР-цен ЧССР-цен долча малхбузен Германе довзонце могоним мании тIехкарo хьадаре авторех цаI ва Юбельхак. Гой цудухьа лерхI бундесвера инаралаша Юбельхакех «территориальни оборона» эскаре командующелла вахийта мегаргвоалe кандидатура, мехка чура демократи йоаккхара а цунна араьа провокаци вин диверсеш ера а эша «цIагIара эскаре» хьодаре дакар цунна кхоачашдулургхилараx бIубенна ба уж.

ХIаьна малхбузен Германе хьаьш йола кердa соединенеш «территориальни оборона» эскар аьнна цIи бохкаш я. ХIера сакеттам болче сего дика кхетаду, бундесвера тIема ниа лакх а беш, атомни герз дIа а дахаш, боана оборона а йоацаш агрессе уйла еш хилар.

В. АНДРИАНОВ.

(АПН).

ЦЕНТРАЛЬНО-АФРИКАНСКИ РЕСПУБЛИКЕРА ХЬАЛ

БАНГИ. 1-гIча январе бийсанна паччахьалкхен переворот хиннай Центрально-Африканский Республике, яхаш хоам бу Вангера Франс Пресса агентства корреспондента.

Iаьдал бе делаад ЦАР-а герашцарча эскарий главнокомандующи волча полковника Бокасса.

Полковника Бокасса кхьамхайкадир «мехка Iаьдал дий бе делаад эскаро. ДАКО правительство дIаьккхай. Нийсхок сахьат хьатIааттад», аьлла.

«Буржуази», совле шийгахьа йола класс хургйоацаш дIайоаккх, — аьлар цо. — ХьатIанхаьчай берригача гражданашта юкъе нийско хургйола керда зама».

Бокасса хьакхайкадир къамаш собрани дIаленаш хилар. Полковника журналисташка аьлар, «чIоагIен кассааэ а латтаргйоаем правительство» вIашагIйолларгья ше, цхьабакъда, из вIашагIа маца йолларгья дIаьаьнбац цо. ДIаьккхача правительства цхо министар лаьца хилар хьа а кхайкадаь, цар цIераш яха тиганзар Бокасса, «чистка» ош йола операци» дIахо йодаш хилар бахьан долаш.

Ший правительства арахьарча политика хьакъехьа полковника Бокасса аьлар, кхыча мехкий паччахьалкхенашца хьалхагIа дь мел хинна ерриге соглашенеш дIахо а мегаш хургья.

ТАБМЭНА ПОСЛАНИ

МОНРОВИЯ. Либере президента Табмэна кердача шераца дуваденна берригача африканцашка хьайкарал дир Къулбехьен Родезера Смита мятежни режим дIалкиха ноикъоста дара уж тIа а хьежаш.

СИРЕ КЕРДА ПРАВИТЕЛЬСТВО

ДАМАСК. Сире керда правительство вIашагIъеллай Салах Битара. Из оттай Сире доалдеча парте членашта юкъе барт вIашагI ца кхета долаш нийсдалар бахьан долаш дIадахача шера 21 декабре отставке яхача премьер-министра Юсеф Зейна правительства когаметта.

ЮХА А БЕТТА КАЛЕНДАРЬ

КОЛОМБО. КIиранди доллашидька, 2-ча январе болх беш ди дар Цейлоне. Мехка арадаьккхад керда закон, хIаьта цунга хьежжа саIоIа денош «пойя» олача деношка дахьад, цеште аьлча сигаларча бетта белггаларча фазашца дуваденна долча деношка. Цейлоне бахача наха бетта календарь леладьа кхыча гIайре кхыча мехка гIаьралоша дIалацциана йолча хана.

Январь бетта юххье Гаване хьаьхлаьргья Азе, Африка, Латинскин Америка халкъий барт-цхьаьнайн конференци.

Сурта тIа: «Гавана либре» яха гостиница — конференце официальни штаб-квартира.

Пренса Латина — ТАСС.

ДИКЕИ СИХЕИ

...Хоза, сиха, хьона хеттача тайпара тийгача баракъо дог гIоздбаккхилга массане а кхетадеш да. Наха миттa дикахетар де йиш хул болх дика вIаштIехьбоьакхха хилча. Из яла довгIа индпошива фабрикана чуйоагIача гIишлошъерий посёлкерча индивидуальни хIамаш тегача мастерских.

ГIишлошъерий поселке меттел гаьнна цул арахьа а йова из мастерской. Из тамашийна а дац, хIана аьлча шерра шера плаи тIеххоачашъеш, цунца цхьана продукце дикал дайн лаатхьеш хьайоагIа цу мастерской барт тайпа коллектив.

Щена, хоза а сийрдача приемни зале. Керда модаш тIа а йолаш дукха журналаш да истола тIа уххаш. Цу журналаш тIара модашта хозагIа хеташ йола мода хьа а хержа, цул тIехьагIа мастераца дагабуйн заказчикаш.

Дилла а дукха дах хул мастерской баракъашта заказаш де баьхе. Уж ба гIулакхера нахи бохклойи. Мастерской бохклошта теташ дола баракъаш да уж тIаувзараш. Сага тIадувхаш хоза баракъа бIаргдайча из хаморг дайта безам отт. Иштта гIулакх нийсделир «Грозпромстрой» треста шоллагIча гIишлой - монтажни управление болхлочун Умкова ПатIамата. «Сона юкко яхача сай довлахочоa ухх мастерске тийгача пальтона се чIоагIа рьаьв хиннадаь сайна а уххаза пальто дийта лоархIад аз», — йоах цо.

Геттара хоза хийтар сона шоайла безаме, Iымарза къамаьлаш деш болаша заказчикашш цу мастерской бохклойи бIаргабайча. Массанена дукха беза мастераш Гадживева, Миржаевская, Цатурьян, Артамонова. Къаьстта белгалвинхха воза мастерской заведующи вола Заур Моисеевич Аваков.

Дийтa шу даьгаа мара хилар З. Аваков хIамаш тегача мастерской из болх ба венача хана. Юкъьаца ученик волаш болх бир цо. Къахьегам дукха безаш, даим кердадар довза гIерташ вола хIаьш сиза белгалвалар коллективна юкъе.

Кхаь шера йолче бараргъаш доаккха мастерий журелашка деша вахийтар З. Аваков. Цул тIехьагIа дийша йисте а ваьнна из хинна нах балха вера. Дукха ха лаьлехь хилар долча Заур Моисеевича тIехьхьа дIаIамаш тега мастер аьнна сийлан цIи елар. Из цунна йоагIаш а тр. Цо тийгача баракъа кметашна тIеэдика оценка лора, хIаьта дукха шайна хьалхара премеш телар.

Цу хана деше лаийтта шу дIалаьд, цхьабакъда, хIана кхы а чIоагIагIа ший говзал локхъе гIерташ хьинаре къаьхьегаш ва нов. З. Аваков. Литература, хIанара мода, эстетика цун вахарца дуваделна да. ХIаьта ший говзал локхъэь 'ва Iеш, коллективнацарча хIарнена ошаш довла ловкъостал де кийча ва Аваков.

— ХIана дIадахача 1965-ча шера плаш сентябрь бетта кхоачаш а. 1966-ча шера чоч болх беш я тха коллектив, — йоах нов. З. Аваков. КПСС XXIII съезда толамца кхеэа кийчлуш я тха коллектив.

Ф. ИОРОТКИН,

инженер.

Киноустановкай болх тоабе беза

ХIана биъларIа бутт ба юрта бахача наха кино хьожхара гIулакх тоадар, юрташкарча къахьегамхошта коммунистически кхетам балара даьъе кино лоархIам лакхбар, хIаьта иштта юрташкарча киноустановкай материально-техническ гIулакхаш чIоагIдар а дукха юрташкарча киноустановкашка республикански хьажар дIадоладенна.

Цар а хьажар долча хана кхоачацде лелача кхыча декхараша а кинисета болхлошкара дIахыча дех еррига шоай торонаш оарцагIйоаккхилга, дениа шоаш беча балха тIа керда формаш лехилга. Цхьабакъда, цхьа кино болхлой лоархIабергбац хьажаро хьалдашка оттодаьча цу деррига декхарех, нагахьа санна общественноста а хIаьта иштта советски профсоюзни организацей а новкъостал ца хуле. Масала, МалгIабика районе хIана а дукха я кийтань яланза йола киноустановкаш, клубаш. Бакъда, юртий Советаша совхкарчул дукха а дикагIа леладьад укх шера культпросветучрежденешта ремонт яра гIулакх, цудухьа юрта бюджете лотча клубашн киноустановкаши хьажар долнгча хиж тоаль аьлцар. Дукха а халагIа хилар колхозийн совхозийн клубаш тоайта. Масала, Чкалово яхача юрта («Кавказ» яхача колхоза отделени) клуб а кийнаптон тховнeн капитальни ремонт йийта еза, цхьабакъда, 1965 шера 15 октябре ремонт йисте йоаккхийла аьлла горисполкомо яь решени йолланехьа а, колхоза правлене (председатель Шолеист, парторг Герасименко) цу гIулакха хIанзалца дав цхьаккха а хIама дац. Цу тIа а Вознесенски станични Совето клуб тоайтара хьахийна ахча а дар.

Кхы дикагIа латтаи гIулакх СоагIанчарча клубе а. Юрта Совето клуб тоайтай, цхьабакъда, аппарат чулоаттаю цIа тоадара ахча тоъанзар. Цу цIен ниI йохаьай, кора рама дIайохьай, хIаьта а, из тоае яхаш шийга дуккхаза а дать дехараш теркалдеш яц «Ингушский» совхоза директци, цу клубе ухараш шоай болхлой болла-шехьа а.

Бакъдар аьлча, цу тайпарча хьалашка болх бе хала да киноустановкашта, къаьстта а хIана, Iан заманахьа, хIана аьлча клубашкара пишкаш летьаш яц. ХIаьта а, кино болхлоша шоай хур ду хьажа ухача наха дикагIа тоаи хургболча тайпара кино хьокха гIерташ.

Къаьстта белгалбаккха боагIа Улиев Хьамбакар (Долакова) санна болча киномеханикий болх. Цун киноустановко общественни, киноорганизаторий новкъостала толамo кхоачашду хьажаро хьалханка оттадаь доахараш. Масала, декабре беттара плаи 19-ча декабре кхоачашйир цар, хIаьта миштта кхоачашйир цар шера плаи а.

Иштта белгалбаккха беза Картоев Салман (Инаркъе), Мержоев Муса (СоагIанче), Ковлог (кинопередвижка) санна болча киномеханикий болх.

С. ТЕБОЕВ,

МалгIабика района киносета директор.

КЪАХЬЕГАМ ДУКХА БЕЗАРАШ

(ДЕШАРХОЙ ПРОИЗВОДСТВЕННИ БРИГАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СЛЕТЕРА)

Грозненски № 1 йола школа-интернат. Йоккхача актови зала чу гулбеннаб дукха нах. Локхаш я духовой оркестр. Фу дол-теш тахан уххаза? Молаш ба уххаза баьхнараш?

Уж ба бархIлагIча республикански традиционни слете вIашагIкхийтта республикерча массайолча районий, городий дешархой-производственни бригадай викалаш.

Уххаза венача хIараие безам ба ший коллектино дахьа толамаш дувца, выставке экспонаташ дIахьокха, лоалахочо даьчунга хьажа. Лоацца аьлча тахан уххаза дуица а бIаргаго а дукха да.

Президиуме херкараша шоай моттиган дIалувц. Вокхийчарца цхьана ба дикагIйолча бригадай членаш а. Хьалхваш а рапорташ дешача дешархой оазаш. Цар дувцачох гучадоал 1965-ча шера юртбоахама специалистий, Iилмахой новкъостала дешархой производственни 120 бригадан 200 звенони дахьа толамаш. Шоай кулгаша 2765 гектара гIулакх даьд дешархоша. Цул совгIа, хьинаре къахьегаш хиннаб пришкольни участкашка, мастерскешка, республика промышленни предприятешка, кхычахьа. Цох хоам беш я Шелковской района Червленски школа дешархо Сенчева Надя.

247750 центнер тайп-тайпара юртбоахама культураш кхеьай дешархоша, дувц цо. ХIаьта иштта хьийга хьа дезхьа дайнадац. Шоаш кхебаьча хьувкъанах цхьа миллион сом гаргга ахча даьнхад цар.

Къаьстта дика толам баьккхаб хьажкIаш лелаераша. Ханнахьа лаьтта кийчдаь, хьаьдаь, хий диллa, оасар дав республика колхозаштен совхозаштен гибридни фуна лаьрхIа 263 гектара тIара 10975 центнер хьажкIа чуенай. Белгалъьнна дика къахьегаш хиний 1965-ча шера Шелковской, Урус-Мартана, Сунженски, Гудермески районашкарча школай хьажкIаш лелаерий бригадеш.

Трибуна тIа вальноча Аргунски № 1 йолча школа производственни бригада кулгалхочо Ирисханов Риавана дийцар шоай бригада доьхача толамех. 190 дешархо ва бригаде. Ихе звенона бекъа а бенна ше-шоай декхараш кхоачашдеш бар уж. Масала, Ефименко Люба керте йола звено хьамкIаш кхееш яр. Планах 27 центнер лиеха езача шоашта тIачIоагIзьеча хIара гектара тIара 45 центнер фуаьльха хьажкIаш чуйицар цар.

ВIенга къахьегаиаар свекла лелаерий звенос а. ВорхI гектарах хIаране тIара 206 центнер шекара свекла чуйицар.

—Белгалъьккха ница йоагIа тха хьоббаш лeладерий звено а,—йоах цо. Цу звеноца я 10-ча классера нхийтта йиIиг. Механизированни установкаца лоахан детта Iомабеннаб уж. Цул совгIа доахана, Iаьсаита гIулакх деш хух йиIигаш. ХIаьта ахкан заманахь гаьнна даьгIенашка дIа а баха 2,5 бетта болх беш хилар уж.

Массанена хоза хийтар Староцуженски школа дешархой производственни бригада бригадира Хашунова Балас даь къамаьл. Шекара свеклай локха хьуркъам кхебаьб цар 1965-ча шера. Шоай доалахьа хиннача итт гектара тIара 5700 центнер шекара свекла чуйицай. Из шоашта миштта карагIдаьннад дийцар цо.

Слете шоай балхах дувцаш хилар Сунженски района Галашкерча школа дешархой производственни бригада бригадир Чернова Зина. ХьажкIаш, шекара свекла, хохаш хьункъобаран совгIа Iаьсий кхедеш, цар саши, помидораши кхеяра опыташ еш хилар из бригада. ХIаьта цу бригадера Шмыкова Кузнецова бойкхача механизаторашца чийсa прицепщикаш болаш болх беш хилар.

— Кхапка юртбоахама къахьегамхошта новкъостал деш хилабеце а Грознерча промышленни предприятешка къахьегаш хилар города школашкара дешархой, — яхаш дувц Грознерча № 22 йолча школа дешархочо Ржецкая Надие.

Грозненски ремонтно-механически заводе, химкомбинате, «Красный молот» яхача, кхыча заводашка, школай мастерскешка говзал Iомаеш 6630 дешархо хилар.

Тахан гуш долча а кхоана доахаргдолча а толамех къамаьлаш дир Гудермеса № 1 йолча школа дешархой производственни бригада бригадира Музурова, Урус-Мартана № 2 йолча школа дешархой бригада кулгалхочо Катаева, кхыча.

Шоаш леладеча лаьттан тIа къахьегарал совгIа хьинаре дакъа лаьцад цар колхозий, совхозий хьуркъам чуэцаш, хьатташа, из лоргаш, оалхазараш, Iаьсий кхедеш, иштта кхычахьа.

Бригадашка къахьегарал совгIа дика деша а культурно салаIа а хов дешархошта — художественни самодеятельность вIашагIйолл, колхоза къахьегамхошта концерташ уоттайъ, радиога ладувгI, телевизора чу гIойла эча передачашка хьеж, беседаш, диспуташ, дешара конференцеш а Iомабу шоай кохи, спорте дика лоац. Цул совгIа экскурсешка, походашка гаьнна дIабаха хилар дукха дешархой. Масала, Аргунски № 1 йолча школа дешархой Каспийски форда йисте салоIаш хилар, Староcунженски школа дешархой Пятигорске, Нальчике баха хилар.

Шин дийнахьа болх беш хилар бархIлагIа республикански дешархой производственни бригадай слета. Цига къамаьлаш дир юртбоахама министра нов. Илюхина, Нохч-ГIалгIай АССР-а просвещение министра нов. Умарова, КПСС Нохч-ГIалгIайчен обкома секретара нов. Вощова.

А. ЦИЦИЕВА.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий урам, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктохлай секретара — 2-45-48; партийни вахаран, промышленни, юртбоахама, культуран, кхыйоагIа отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02776. Заказ № 53.